

Tiina Vaittinen

Tutkijatohtori, YTM (väit.)
Tampereen rauhan- ja konfliktintutkimuskeskus
TAPRI, Tampereen yliopisto

Kuva: Saku Tiainen.

Filippiinien työperusteinen siirtolaisuus kehityspoliittisena kysymyksenä

Avainsanat: Filippiinit, hoitoalan työperusteinen siirtolaisuus, remittances, kehityspoliittikka, maailmantalous

Siirtomaahistorian määrittämässä maailmantaloudessa ja globaalissa tuotantorakenteessa eri mailla on erilaisia tehtäviä. Siinä missä siirtomaat aiemmin toimivat raaka-ainevarastoina, nykypäivänä moni entinen siirtomaa toimii globaalina työmaavarastona. Tämä näkyy tavaroiden tuotannon keskittämisenä halvempien työvoimakustannusten maihin, joissa työntekijöiden oikeudet ovat usein huonot, ja lapsityövoiman käyttö on yleistä. Myös työvoiman kansainvälinen muuttoliike on globaalien työvoimareservien hyödyntämistä. Tietyillä aloilla, kuten rakennus-, siivous- ja hoito- ja hoiva-aloilla tuotantoa on hankalaa tai mahdotonta siirtää halvempien työvoimakustannusten maihin. Niinpä palkkaukseltaan edullisempi tai muilla tavoin joustavampi työvoima houkuttelee siirtymään sinne, missä työtä on. Hiljattain valmistunut väitöskirjatutkimukseni keskittyy filippiiniläisten sairaanhoitajien globaaliin muuttoliikkeeseen, ja sen suomalaisen vanhustyöhön suuntautumista. Tässä artikkelissa käsitelen lyhyesti filippiiniläisen työvoiman globaalia liikettä kehityspoliittisena kysymyksenä. Keskityn erityisesti siirtolaisten koteihinsa lähettämiin tulonsiirtoihin, ja niiden kansantaloudellisiin vaikutuksiin.

Filippiinit globaalina työvoimareservinä

Siirtolaisuutta palveleva valtiokoneisto

Filippiinit tunnetaan globaalina siirtotyöläisten reservinä. Historiallisesti maan "siirtolaiskulttuurin" juuret juontavat Yhdysvaltojen

siirtomaa-aikaan 1900-luvun alkuun, jolloin filippiiniläisiä maanviljelijöitä vietiin työntekijöiksi Havaijin sokeriplantaaseille. Sitten amerikkalainen kulttuuri ja koulutusjärjestelmä juurrutettiin Filippiineille, mikä mahdollisti työvoiman viennin Yhdysvaltoihin myös muilla aloilla, kuten terveydenhuollossa. Yhä vieläkin Filippiinien sairaanhoitajakoulutus seuraa amerikkalaista opintosuunnitelmaa: se on suunniteltu palvelemaan siirtolaisten kohdemaiden tarpeita, enemmän kuin Filippiinien omaa julkista terveydenhuoltoa. Joidenkin arvioiden mukaan jopa kahdeksan kymmenestä Filippiineillä koulutetuista sairaanhoitajista on tehnyt työuransa ulkomailla. Filippiineillä sairaanhoitaja on yksi historiallisesti merkittävä vientituote.

On näin ollen perusteltua väittää, että Filippiinit sekä maan pitkälti yksityinen korkeakoulujärjestelmä kouluttavat työvoimaa vientiin. Virallisessa valtion diskurssissa Filippiinit kuitenkin kieltää vievänsä työvoimaa. Valtio painottaa kannattavansa kiertävää muuttoliikettä (*circular migration*). Se ei painosta ketään lähtemään, mutta tekee lähtemisen helpoksi ja mahdolliseksi niille kansalaisille, jotka haluavat muuttaa ulkomaille töihin. Tätä tarkoitusta palvelemaan Filippiineille on kehittynyt yksi maailman tehokkaimmista työperusteista siirtolaisuutta avustavista valtiokoneistoista.

Järjestelmän juuret juontavat diktaattori Ferdinand Marcosiin, joka 1970-luvun puolivälissä valjasti aggressiivisen työvoiman viennin kansantaloudellisiin tarkoituksiin.

Ratkaisuna kotimaan työttömyyteen, valuuttapulaan, ja velkaongelmiin, Marcos kehitti ulkoministeriön ja työministeriön alaisuuteen hallintorakenteen, jonka avulla filippiiniläistä työvoimaa saatiin vietyä tehokkaasti maailmalle. Ulkomailla työskentelevien filippiiniläisten lähettäessä tienaamistaan palkoista ison osan takaisin kotiin, kotimaan kulutus koheni. Aikaa myöten maan kansantalous onkin kasvanut riippuvaiseksi ulkomailla tienatusta valuutasta. Marcosin luoman järjestelmän piti olla väliaikainen ratkaisu työttömyyteen, mutta maastamuutosta on neljäskymmenessä vuodessa tullut Filippiinien kansantaloutta määrittävä tekijä. Ulkomailla työskentelevien filippiiniläisten kotiinsa lähettämät pankkisiirrot muodostavat vuosittain noin kymmenesosan bruttokansantuotteesta. Vuonna 2015 ulkomailla lähetetyt rahasummat ylittivät kahdenkymmenenviiden miljardin dollarin rajapyykin. Suomestakin lähetetään noin kaksi miljoonaa dollaria vuosittain.¹

Filippiiniläiset muuttavat ulkomaille töihin työttömyyden ja huonojen työolosuhteiden vuoksi sekä parempien palkkojen toivossa. Filippiinien siirtomaa-ajan muokkaama tuotantorakenne yhdistettynä epäoikeudenmukaiseen velkataakkaan ei edelleenkään pysty tarjoamaan riittävästi työtä ja tuloja väestölle. Perustarpeet kuten terveydenhuolto ja koulutus ovat kalliita asioita yksityisille kotitalouksille. Monessa perheessä joku tai useampi perheenjäsenistä (äiti, isä, sisko, veli, täti, setä, eno, serkku) muuttaa ulkomaille töihin tienatakseen rahaa nuorempien koulutukseen, tai vanhempien lääkkeisiin ja terveydenhuoltokuluihin. Tältä osin maastamuutto voi joissain perheissä olla kirjaimellisesti selviytymisstrategia. Kasvavan keskiluokan keskuudessa moni toki muuttaa myös puhtaasti parempien tulojen, rikastumisen, tai seikkailunkin toivossa.

Kotimainen kulutus pyörii pitkälti ulkomailla tienattujen palkkojen varassa. Filippiinien kansantalous kasvaa ja voi tilastollisesti melko hyvin, mutta vain siitä syystä, että sadat tuhannet filippiiniläiset muuttavat vuosittain ulkomaille työhön, ja lähettävät ison osan palkastaan takaisin Filippiineille. Tämä kasvu ei välttämättä näy kaikista köyhimpien arjessa. Ulkomailla työskentelemällä filippiiniläinen voi tienata vauraamman tulevaisuuden itselleen ja perheelleen, ja samalla edistää kansantalouden kasvua. Kaikki eivät kuitenkaan pääse lähtemään, ja harvat juuri niihin ammatteihin, joihin heidät on koulutettu. Kilpailu työpaikoista on kovaa, ja rekrytointibisnekseen mahtuu myös hyväksikäyttöä sekä inhimillisiä tragedioita. Joskus joku ehkä tippuu matkallaan parempaan tulevaisuuteen, mutta se ei haittaa, sillä tulijoita riittää.

Filippiinit globaalina hoivareservinä

Tänä päivänä arviolta noin kymmenen prosenttia Filippiinien satamiljoonaisesta väestöstä asuu ulkomailla. Vaikka moni on muuttanut muista syistä, kuten rakkauten tai perheenyhdistämisen vuoksi, valtaosa on muuttanut työn perässä. Filippiiniläiset muuttavat kaikille aloille työhön. Naiset lähtevät usein kodinhoitajiksi, hoivatyöntekijöiksi ja sairaanhoitajiksi, miehet putki- ja sähkömiehiksi ja rakennusalalle (sekä merimiehiksi), ja molemmat puhtaanaapito- ja ravintola-aloille. Suurimpia kohdemaita mantereelle sijoituvissa työpaikoissa ovat Lähi-Idän maat kuten Saudi-Arabia, Yhdistyneet Arabiemiraatit, Qatar, Kuwait, Oman ja Bahrain, sekä Aasiassa Singapore, Hong Kong, Taiwan ja Malesia – ja viime vuosina kasvavassa määrin myös Japani. Myös Pohjois-Amerikka, ja erityisesti entinen siirtomaaisäntä Yhdysvallat, on historiallisesti merkittävä kohde filippiiniläisille siirtolaisilla, kun taas ikääntyvä Eurooppa nähdään Filippiineillä tulevaisuuden työmarkkinoina – erityisesti hoito- ja hoiva-alan työntekijöille.

Filippiiniläinen työvoima myös pyörittää maailman merenkulkua, ja filippiiniläinen työntekijä on näin ollen merkittävä lenkki globaalissa logistiikassa. Filippiinien valtionhallinnossa merenkulun ammatteihin suhdutetaan erityisenä alana, ja esimerkiksi siirtolaistilastoissa niitä seurataan mantereelle sijoittuvista työpaikoista erillisenä kokonaisuutena. On arvioitu, että jopa joka kolmas maailman merimiehistä on filippiiniläinen. Esimerkiksi vuonna 2015 filippiiniläiset merenkävijät solmivat yli 400 000 uutta sopimusta (*sea-based hires*), kun kaikkiin muihin ammatteihin lähti samana vuonna 1,4 miljoonaa työntekijää (*land-based hires*).

Filippiiniläisen työvoiman muuttoliike on monin tavoin sukupuolitunutta, ja mantereelle sijoittuvissa ammateissa varsin naisistunutta. Monessa kohdemaassa englanninkielinen termi *Filipina* ei esimerkiksi enää viittaa välttämättä kirjaimellisesti filippiiniläiseen naiseen, vaan kodinhoitajaan. Tämä johtuu siitä, että maissa, joissa yksityiset kotitaloudet yhä käyttävät ”piikoja” kodin- ja lastenhoidon järjestämisessä, yläluokkaisissa perheissä asuu usein filippiiniläinen kodinhoitaja. Monien suurlähetystöjen henkilökunnan koteja ympäri maailman pyörittää filippiiniläinen nainen – a *Filipina*. Kodinhoitajien ammattikunta onkin vuodesta toiseen ollut suurin ryhmä tilastoissa, joissa Filippiinien valtio seuraa siirtotyöläisten sijoittumista globaaleille työmarkkinoille. Esimerkiksi vuonna 2015 filippiiniläiset solmivat uusia ulkomaan työsopimuksia kaiken kaikkiaan yli

500 000 kappaletta. Näistä lähes 195 000 koski kodinhoitajia, joista puolestaan valtaosa oli naisia. Vastaava trendi on jatkunut jo kauan, mikä kertoo filippiiniläisen työperusteisen siirtolaisuuden naisistumisesta. Toiseksi suurin maailmalle suunnannut ryhmä koostuu erilaisista tehdastyöläisistä (*manufacturers*, yli 41 000 sopimusta) ja jo kolmantena olivat sairaanhoitajat, joita myös oma tutkimukseni koskee (*professional nurses*, yli 22 000 sopimusta). Ulkomaille työhön muuttavista filippiiniläisistä sairaanhoitajista arviolta vajaa viidennes on miehiä.

Filippiiniläistä työvoimaa markkinoidaan maailmalle erityisen huolehtivaisina työntekijöinä. Siinä missä suomalainen sisu saatetaan joskus esittää jopa geneettisenä ominaisuutena, Filippiineillä valtion diskurssissa esiintyy termi TLC, joka on lyhenne sanoista *Tender Loving Care (of the Filipino)*. Väitöskirjaani varten haastattelemani Suomessa asuvat filippiiniläiset sairaanhoitajat tunnistivat tämän ominaisuuden olevan osa ”filippiiniläistä luonnetta”, ja näkivät sen kuvaavan myös omaa suhtautumistaan työhön. Toisaalta moni myös koki, että heidän tulee suoriutua työssään kansakunnan maineen mukaisesti ahkerina ja huolehtivaisina, jotta eivät tahraisia kaikkien filippiiniläisten mainetta – jotta filippiiniläinen TLC olisi maineensa veroista.

Filippiinit toimii toisin sanoen paitsi maailman työvoimareservinä yleisesti, myös erityisesti globaalina hoivareservinä. Kodinhoitajien ja sairaanhoitajien lisäksi maailmalle lähtee vuosittain paljon myös henkilökohtaisia avustajia (*home-based personal workers*). Vuonna 2015 he olivat kuudenneksi suurin ryhmä (yli 10 000 uutta sopimusta). Jälkiteollisten maiden väestöjen ikääntyessä on todennäköistä, että filippiiniläisten hoito- ja hoiva-alantöntekijöiden muuttoliike kasvaa entisestään.

Siirtolaisten alityöllistäminen globaalina eettisenä ongelmana

On huomattava, että esimerkiksi filippiiniläisten kodinhoitajien ammattiryhmän suuruus kertoo ennen kaikkea globaalista työvoiman kysynnästä, ei välttämättä kodinhoitajiksi työllistyvien filippiiniläisten koulutustasosta. Monet filippiiniläisistä siirtotyöläisistä ovat korkeakoulutettuja, mutta he muuttavat siinä ammattikategoriassa, mikä tarjoaa töitä ulkomailta. Kodinhoitajiksi lähtee myös opettajia, sairaanhoitajia, ja kaupallisen koulutuksen saaneita ihmisiä. Vastaavasti sairaanhoitajat saattavat muuttaa henkilökohtaisiksi avustajiksi, tai muihin avustaviin hoito- ja hoiva-alan tehtäviin, kun taas filippiiniläiset lääkärit saattavat muuttaa kohdemaihin sai-

raanhoitajina. Tällainen siirtolaisten alityöllistäminen on globaali eettinen ongelma, ja yksi aivoviennin muoto, jossa siirtolainen ei pääse hyödyntämään (usein omalla rahallaan) hankkimaansa koulutusta.

Erityisen ongelmallista alityöllistäminen on terveydenhuollon ammateissa, joissa osajista tulee olemaan lähivuosina kasvava pula ympäri maailman, erityisesti köyhimmässä maissa. Maailman terveysjärjestö WHO ja Maailmanpankki ovat arvioineet, että vuoteen 2030 mennessä tulisi kouluttaa jopa 40–50 miljoonaa uutta terveydenhuollon ammattilaista globaalisti, ja näistä 18 miljoonaa tulisi sijoittaa köyhiin ja keskitulon, eli niin sanottuihin LMIC-maihin (*low and middle income countries*). Filippiineillä ei ole pulaa koulutetuista terveydenhuollon työntekijöistä, mutta vientiin kouluttaminen ja ylituotanto vääristävät työmarkkinoita muilla tavoin. Kun työvoimasta on ylitarjontaa, ja nuoret hoitajat tarvitsevat työkokemusta saadakseen työtä ulkomailta, vastavalmistuneiden sairaanhoitajien palkkaa ja työehtoja poljetaan helposti. Kohdemaisissa filippiiniläinen sairaanhoitaja puolestaan usein palkataan koulutustaan alemman tason ammattiin. Tämä eettinen ongelma koskee myös Suomea.

Suomeen on vuodesta 2007 alkaen tullut yksityisten rekrytointiyriyten ”tuomana” 400–500 filippiiniläistä sairaanhoitajaa. Kahtakymmentäkahta julkisiin sairaaloihin rekrytoitua sairaanhoitajaa lukuun ottamatta heistä kaikki on rekrytoitu suurten yksityisten hoiva-alan yritysten palvelukseen vanhustyöhön: hoiva-avustajiksi, lähihoitajiksi, ja muutama jopa siivoojaksi. Sairaanhoitajan koulutusta he eivät pääse Suomessa hyödyntämään, sillä pätevytymisreitit ovat mutkikkaita, ja tietoa niistä ei ole riittävästi tarjolla. Tällaiset rekrytointireitteihin liittyvät eettiset ongelmat ovat viime kädessä valtion vastuulla. Esimerkiksi Maailman terveysjärjestö WHO:n kansainvälistä rekrytointia säätelevä eettinen ohjeistus edellyttäisi valtiotoimijoilta riittäviä valvontatoimenpiteitä, jotta kansainvälisesti rekrytoitu henkilökunta työllistyisi koulutustaan vastaavaan ammattiin. Suomi ei tältä osin kunnioita ohjeistusta, sillä valtion toimesta rekrytointitoimintaa ei Suomessa tällä hetkellä valvota juuri lainkaan.

Puutteellisten pätevytymisreittien lisäksi rekrytointiin liittyviä eettisiä ongelmia ovat muun muassa perheen yhdistämisen vaikeus tai mahdottomuus matalapalkka-aloilla, puutteellinen kielikoulutus Suomeen saapumisen jälkeen, ja rajallinen tiedotus työntekijöiden oikeuksista ja esimerkiksi ammattiyhdistykseen ja työttömyyskassaan liittyvistä asioista. Näitä kaikkia asioita olisi mahdollisuus korjata paremmalla valvonnalla ja tiedotuksella sekä

ihmisoikeuksia painottavilla lain tulkinnoilla (esimerkiksi perheenyhdistämistä koskevis- sa päätöksissä). Työvoiman kansainvälinen liikkuvuus leikkaa useiden eri hallintoraken- teiden läpi. Tästä syystä rekrytointikäytäntö- jen eettisyyden valvominen vaatisi parempaa koordinaatiota Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön, Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM), Sisä- asiainministeriön ja Opetus- ja kulttuurimi- nisteriön välillä. Myös Ulkoasiainministeriön tulisi nähdä köyhimmistä maista Suomeen suuntautuva hoitoalan työperusteinen muut- to kehityspoliittisena kysymyksenä. Tällä het- kellä hoitoalan rekrytointikäytännöistä on parhaiten perillä TEM, joka katsoo asiaa pää- asiassa kotimaisena työmarkkinakysymykse- nä, eikä näin ollen näe globaalia oikeuden- mukaisuutta ensisijaisena huolenaiheenaan.

Siirtolaisten rahalähetykset kehityspoliitti- senä kysymyksenä

Rahalähetykset ratkaisuna köyhyteen?

Työperusteista muuttoliikettä köyhemmistä maista rikkaisiin perustellaan useasti kehi- tystäpoliittisesti hyvänä asiana: Työtä tarjotaan ihmisille, joilla sitä ei ole, ja maahanmuuttajat täyttävät kohdemaissa kohtaanto-ongelmia aloilla, joilla on syytä tai toisesta työvoima- pulaa. Siirtotyöläisten kotimaihin lähettämät rahalähetykset ovatkin merkittävä tulonläh- de yksittäisille kotitalouksille, ja osa kasvusta siivilöityy paikallistalouksiin esimerkiksi ra- halähetyksen mahdollistaman pienyritystoi- minnan ja rakennushankkeiden myötä. Myös makrotasolla tarkasteltuna siirtolaisten raha- lähetykset muodostavat merkittäviä rahavir- toja. Maailmanpankin arvion mukaan vuoden 2017 pankkisiirroista LMIC-maihin kertyy yhteensä jopa 450 miljardia dollaria. Tämä on moninkertainen summa verrattuna viralli- seen kehitysapuun. Maailmanpankin mukaan siirtolaisten lähettämät pankkisiirrot ylittivät virallisen kehitysavun ensimmäisen kerran vuonna 1996. Ero on jatkanut kasvuaan vir- allisen kehitysavun pysyessä melko samana, ja rahalähetyksen kasvaessa tasaisesti, muu- tamia notkahdusvuosia lukuun ottamatta. Yksityisen sektorin sijoitukset (*foreign direct investment*, FDI) LMIC-maihin ovat suurem- pia kuin siirtolaisten rahalähetykset, mutta ne ovat herkempiä talouden suhdanteille.² Siir- tolaisten koteihinsa lähettämät rahasummat ovat siis merkittävä osa maailmantaloutta, ja Filippiinien tavoin monet LMIC-maat ovat niistä varsin riippuvaisia.

Rahalähetykset ovat kuitenkin viime kä- dessä yksityisten kotitalouksien läpi kans- santalouteen siivilöityvää rahaa. Kehityspo- liittisesti tarkasteltuna siirtolaisten palkoista

muodostuvat rahavirrat eivät näin ollen vält- tämättä auta kaikista köyhimpiä, ja pahimmil- laan rahalähetykset voivat jopa hankaloittaa köyhyysongelman ratkaisua. En väitöskirjas- sani seurannut Suomesta Filippiineille suun- tautuvia rahavirtoja yksityiskohtaisesti. Osa tutkimukseni aineistoa kuitenkin herätti ky- symyksiä ja hypoteeseja, joita olisi syytä tar- kastella tulevaisuuden tutkimuksessa tarkem- min, kehityspoliittikan ja erityisesti globaalin terveydenhuollon näkökulmasta. Käsittelen niitä seuraavassa, uutta tutkimustarvetta luo- taavassa osiossa.

Filippiiniläinen hoitajatuotanto, ylikansalliset rahavirrat ja kehityspoliittikka

Kuten yllä mainitsen, filippiiniläinen sairaan- hoitaja ja siirtotyöläinen ovat Filippiineillä tär- keitä vientituotteita. Niin sanottua aivovientiä käsittelevissä keskusteluissa koulutetun työ- voiman rekrytointi ja siirtolaisuus esitetään yleensä siten, että yksi (usein köyhempi) val- tio kouluttaa työvoimaa toisten (rikkaampien) valtioiden käyttöön. Koulutuksen ja siirtolai- suuden rahavirtoja tarkasteltaessa tämä ei kuitenkaan ole koko totuus. Esimerkiksi filippiini- läinen hoitajatuotanto on täysin riippuvainen yksityisten kotitalouksien koulutukseen teke- mistä investoinneista. Filippiineillä koulutus on kallista, ja monet yliopistoista ovat yksityi- siä markkinatoimijoita, jotka lisäävät koulu- tustarjontaa sen mukaan, millä aloilla on maail- malla vientiä. Matkallaan ulkomaille töihin, nuori sairaanhoitaja investoi koulutukseensa jopa yli kymmenen tuhatta euroa. Tämä koos- tuu paitsi lukukausimaksuista ja asuinkuluista, myös sairaanhoitajan lisenssiin oikeuttavasti kokeesta ja siihen valmistautumisen kustan- nuksista. Lisäksi ulkomaille työhön tähtäävät hoitajat tarvitsevat erilaisia erikoistumiskoulu- tuksia, joita suoritetaan näihin erikoistuneissa kouluissa tai yksityisissä sairaaloissa lisämak- susta. Myös kielikurssit, kielikokeet, viisumit ja matkaliput maksavat, yhteensä tuhansia eu- roja, ja nekin ovat pakollista valmistautumista siirtolaisuuteen.

Kaiken kaikkiaan matka ensimmäisen vuoden sairaanhoitajaopiskelijasta ulkomai- seen työpaikkaan voi kustantaa yli 15 000 euroa, mikä on paljon maassa, jossa sairaan- hoitaja tienaa 150–250 euroa kuukaudessa. Opinnot nähdään usein perheen yhteisenä sijoituksena tulevaisuuteen, ja rahat opintoi- hin monesti saadaan ulkomailta työssä oleval- ta perheenjäseneltä tai sukulaiselta. Toisinaan siirtolaisuuteen valmistaudutaan velkarahal- la. Näin ollen aivovientiä ei suinkaan rahoita köyhä lähtövaltio, vaan siirtotyöntekijät itse investoivat osan palkoistaan tulevien siirto- laisten koulutukseen lähettämällä rahaa su-

Kaavio on erittäin karkea esitys todellisista rahavirroista, sillä en ole tutkimuksessani selvittänyt rahavirtojen tarkkoja määriä ja kohteita. Tästä syystä kaaviota tulee lukea jossain määrin hypoteesina, ja uutta tutkimustarvetta luotaavana tietona. Haluaisin kuitenkin painottaa alustavasti kolmea seikkaa, joihin on syytä paneutua sekä tutkimuksessa että politiikassa tulevaisuudessa myös Suomessa:

1. Iso osa ulkomailla tienatuista, filippiiniläisen siirtolaisen lähettämistä rahasummista käytetään yksityiseen kulutukseen. Entisissä siirtomaissa, kuten Filippiineillä, kulutus kohdistuu erityisesti tuontitavarihin, mikä heijastaa statuksen kasvua, sillä tuontitavarat ymmärretään parempilaatuiksi. Tällöin siirtolaisten lähettämät rahasummat kasvattavat kyllä kauppaa ja kotimaan kulutusta, mutta vaikutus kauppataseeseen on kyseenalainen, mahdollisesti jopa negatiivinen. Kun maan tärkein vientituote on työvoima, syntyy kierre, jossa kotimainen kulutus ja talouden kasvu vaativat työvoiman viennin jatkumista: jotta rahaa virtaisi Filippiineille kotimaiseen kulutukseen, filippiiniläisen työvoiman on "virrattava" maailmalle jatkossakin.
2. Vaikka Filippiinit tuottaa terveydenhuollon ammattilaisia maailmalle, ja siirtolaisten rahavirrat hyödyttävät talouskasvua, maan oma julkinen terveydenhuolto ei ole kehittynyt samassa suhteessa. Tämä on kehityspoliittinen ongelma, sillä erityisesti kaikista köyhimmät ovat riippuvaisia julkisista peruspalveluista. (Tosin julkiset palvelutkaan eivät ole ilmaisia, eikä niitä ole riittävästi saatavilla joka puolella maata.) Kun filippiiniläisillä perheillä on käytössään rahaa, terveydenhuollon palvelut ostetaan voittoa tavoitteelta yksityiseltä sektorilta, joka kasvaa nopeasti myös Filippiineillä. Tässä kohtaa rahavirtojen seuraaminen vaikuttaisikin äärimmäisen mielenkiintoiselta tutkimuskysymykseltä Suomessa, sillä Suomeen rekrytoidut filippiiniläiset sairaanhoitajat työskentelevät suurten ylikansallisessa omistuksessa olevien hoivayritysten palveluksessa, jotka myyvät palveluita julkiselle sektorille. Heidän työpanostaan toisin sanoen hyödynnetään Suomessa hoiva-alalla tapahtuvaan ylikansalliseen voitontavoitteluun, joka rahoitetaan verorahoilla, kuntien ostaessa palveluita yrityksiltä. Kun filippiiniläinen sairaanhoitaja lähettää osan palkas-

taan kotiin, ja perheenjäsenet maksavat tällä rahalla hoidostaan yksityisessä, ylikansallisessa omistuksessa olevalta sairaalassa, Suomessa vanhustenhoitoon ohjatut verorahat tulevat hyödyntäneeksi paitsi Suomessa toimivia hoiva-alan suuryrityksiä, myös Filippiineillä toimivia yksityisiä sairaaloita. Tällaisia rahavirtojen ylikansallisia kietoutumisia olisi paitsi mielenkiintoista, myös tärkeää tutkia tarkemmin, globaalin sosiaali-, terveys- ja kehityspoliittikan kysymyksinä.

3. Kun puhutaan siirtolaisten lähettämistä rahavirroista ratkaisuna köyhyyteen, unohtuu usein maiden jälkikolonialainen velkataakka. On totta, että esimerkiksi Filippiineillä korruptio on merkittävä syy julkisten palveluiden rappioon, mutta samaan aikaan on muistettava, että valtion budjetista iso osa ohjataan joka vuosi automaattisesti suvereenin velan korkomenoihin ja lyhennyksiin. Ulkomailta tulevat siirtolaisten lähettämät rahasummat kyllä pyörittävät kotimaan kulutusta, ja osa näistä rahavirroista ohjautuu verotuloina valtion kirstuun. Tästä kirstusta tulevasta rahasta merkittävä osa kuitenkin ohjautuu vuosittain kansainvälisille velkojille ja rahoituslaitoksille. Tällöin kaikista köyhin ja julkisista palveluista riippuvainen kansanosaa jää ylikansallisten rahavirtojen ulkopuolelle, kostuen siirtolaisten tuomasta talouskasvusta varsin vähän, jos lainkaan.

Artikkeli perustuu kirjoittajan väitöskirjaan *The Global Biopolitical Economy of Needs: Transnational Entanglements between Ageing Finland and the Global Nurse Reserve of the Philippines*. Tapri Studies in Peace and Conflict Research 103, Tampere Peace Research Institute: Tampere. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0505-5>

Viitteet

- 1 Suomessa asuu alle 4 000 filippiiniläissyntyistä ihmistä. Kaikki eivät lähetä rahaa Filippiineille.
- 2 Worldbank group (2017): MIGRATION AND DEVELOPMENT BRIEF 28. Migration and REMITTANCES. Recent Developments and Outlook. October 2017, <http://www.worldbank.org/en/topic/migrationremittances-diasporaissues/brief/migration-and-remittances-publications,7.11.2017>.